

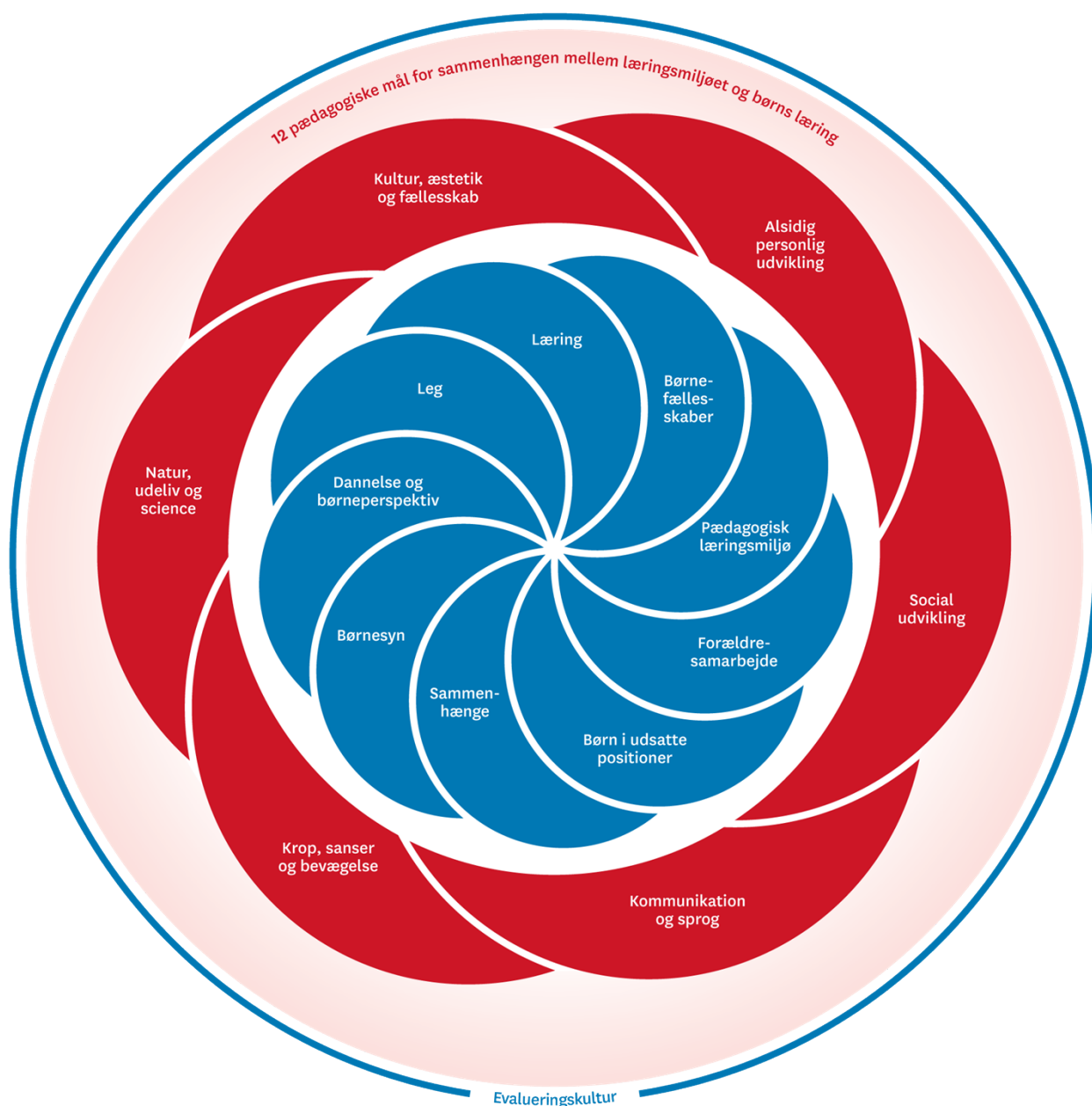
Pædagogisk læreplan for Toftlund Børnehave 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Toftlund Børnehave er en lille hyggelig selvejende børnehave, som er beliggende midt i Toftlund by, tilbagetrukket på Rolighedsvej 14A i et roligt område tæt på byen, skoven og lokale faciliteter.

Vores børnehave er normeret til 56 børn.

Vi har en bestyrelse med et flertal af forældre samt 2 repræsentanter fra personalet, der som hovedregel drøfter og træffer beslutninger på baggrund af skrevne vedtægter. De varetager opgaver, i samarbejde med personalet, som skal styrke forudsætningerne for arbejdet med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Dermed bidrager de til at kerneopgaven kan praktiseres.

Vores hus er indrettet med 3 stuer, hvor børnene er opdelt, således at de to af stuerne (abestuen og elefantstuen) har børn i alderen 2,9 - ca. 5 år. På den tredje stue (løvestuen) er børnene det sidste år, inden de skal starte i skole. Huset er ydermere indrettet med mange små gode læringsrum, samt et stort køkkenalrum, der indbyder til hyggelige og rolige morgener. Vi har en hyggelig legehave med blomster og træer, flere sandkasser, nyt klatrestativ fra år 2020, cykler og cykelbane samt gynger.

Vi har i hverdagen fokus på børneperspektiv og læringsrum samt på leg, bevægelse, udeliv, tryghed, nærvær og samvær.

Alle kender alle og børnene har tid til at lege i et omsorgsfuldt og lærende miljø.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Barnesyn

Barnesyntet har en stor betydning for den måde, vi møder børnene på. I vores børnehave er børnene kompetente aktører, som skal mødes anerkendende, med omsorg, udfordringer og positive forventninger. Det at være barn har en værdi i sig selv.

Børn der inddrages, trives bedre, og inddragelsen af børnenes perspektiver kan styrke det pædagogiske blik for faglighed og kvalitet, fordi børnene kan give indsigter og nye perspektiver, som man ellers ikke ville have været opmærksom på.

Børneperspektivet

I vores daglige arbejde sammen med børnene er der fokus på børneperspektivet, hvilket kommer til udtryk ved at:

- Børnene dagligt inddrages i aktiviteter og får mulighed for at bidrage i et demokratisk fællesskab
- F.eks.: at børnenes ideer og forslag bliver imødekommet i forbindelse med samlinger, daglige samtaler, løsning af konflikter og igennem leg og i det hele taget
- Personalets opgave er at tilrettelægge gode og motiverende læringsmiljø, at invitere barnet til at være aktivt deltagende, samt at understøtte barnet hvor der er behov, så barnet selv får lyst til læring og er med til at skabe egen læring

Vi arbejder ud fra en teori om 3 måder at arbejde med børneperspektivet på:

- Udefra perspektiv (personalet analyserer barnets handlinger og udtryk, og handler ud fra personalets egne værdier og holdninger for, hvad der er bedst for barnet)
- Tilstræbt indefra perspektiv (personalet bestræber sig på at indleve sig og forstå hvad barnet føler og oplever i en given situation)
- Indefra perspektiv (personalet skal bestræber sig på at forstå barnet og lade det komme med dets eget udtryk)

Det er vigtigt for personalet at have en god omgangstone og ikke at skælde ud.

- Vi arbejder blandt andet ud fra at "følelser forstår ikke fornuft" og "skæld ud gør ik-

ke noget godt”.

Vi arbejder bevidst og målrettet på:

- At styrke børns legelyst, livsglæde og selvtillid gennem positiv, anerkendende og vejledende tilgang
- At styrke børns tro på deres eget værd gennem inddragelse og positive forventninger
- At følge op på børnenes initiativer og signaler
- At prioritere de initiativer som børn sætter i gang højere end det, vi som voksne finder på. Personalets opgave er at fange og følge barnets motivation og at justere og bidrage således, at der er balance med udfordrende aktiviteter og tilbud til børnegruppen og de enkelte børn.

Dannelse

Dannelsesaspektet i vores hus er en kvalitet og vi arbejder målrettet på at understøtte børnene i:

- At de oplever plads til at opleve demokratiske processer og være solidariske
- At de indgår i sociale og følelsesmæssige relationer med andre individer og dermed bidrager til at udvikle gode fællesskaber. Egenskaber som vi styrker ved at give børnene selv- og medbestemmelse i en grad som barnet er parat til, og opnår succes ved. Dette både i vokseninitierede og rutine aktiviteter.
- At de leger deres egne lege, hvor i der grundlægges store muligheder for at udforske demokratiske processer og blive klogere på "hvem er jeg", da det er her de leger det som de selv oplever
- At de oplever at legen højprioriteres og understøttes, for således at styrke grundlaget for en positiv dannelsesproces

Digital dannelse:

Ud fra et politisk og samfundsmæssigt perspektiv handler digitalisering om at forberede børn til livet i det danske samfund. Derfor er vores pædagogiske opgave at understøtte og facilitere udvikling i såvel færdigheder som kompetencer, for at børn kan blive digitalt dannede.

Leg

Legen har afgørende værdi i sig selv og er grundlæggende for børns udvikling.

I børnehaven har vi fokus på legens betydning. Vi følger børnenes spor og initiativer og tager udgangspunkt i børneperspektivet.

I hverdagen højprioriterer vi legen, og der gives plads til den frie leg i løbet af hele dagen.

Læringen udvikles:

- Når der skabes rum for leg
- Gennem skabelse af udvalgte og veltilrettelagte læringsmiljøer
- Gennem åbenhed og nysgerrighed i forhold til børnenes interesse og initiativer
- Når personalet er bevidst omkring sin rolle i børnenes leg, f.eks. den fysiske tilstedeværelse, den mere eller mindre aktive deltagelse i legen, nysgerrighed og opmærksomhed på børnenes interesser og ideer i legen
- Når personalet løbende vurderer, om det er nødvendigt at afprøve nye roller eller opsætte rammer for legen, med målet at alle børn trives og har en oplevelse af at få succes og/eller være deltagende

Læring

Læringen skal forstås bredt som en proces, hvor noget nyt opstår i samspil med den forståelsesramme man har, hvilket resulterer i at barnet udvider og styrker sit forståelsesperspektiv og opnår en følelse af at have indvirkning, betydning og værdi i sin omverden. Læring sker, når børnene via denne proces udfordres gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter, eksperimenter, udforskning af naturen og sanse- og handlingsmæssige aktiviteter.

Udvikling via læring hænger sammen, læringen sker over tid, og alle børn udvikler sig, men i forskelligt tempo.

Vores pædagogiske tilgang tager udgangspunkt i konceptet "zonen for nærmeste udvikling".

Vi arbejder ud fra teorien om, at der skal være en drivkraft for at barnet finder læringen meningsfuld.

Vi har særligt fokus på den sociale læring og børnenes deltagelse i de daglige hverdagsrutiner samt selvhjulpenhed.

Følgende forhold er relevante i arbejdet:

- Børnene udfordres niveaumæssigt, det vil sige at udviklingszonen opstår i feltet mellem hvad barnet kan klare alene og hvad barnet kan klare under guidning og vejledning.
Vi skaber rum for at børnene kan øve sig gentagne gange, med denne støtte eller guidning som barnet har brug for, for at føle succes
- At børnenes læring er drevet af lyst, og skal være meningsgivende
- At personalet iagttager børnenes lege og interesser og bruger disse som pejlemærker for, hvad der optager børnene og hvad der kan være en udfordring for læ-

ringen og udviklingen, og ud fra dette planlægge læringsmiljøer og læringsaktiviteter som er oplagt at arbejde videre med

Børnefællesskaber

Vores grundsyn i børnefællesskabet er, at alle har brug for at føle sig betydningsfulde i fællesskaber og opnå deltagelsesmuligheder så de føler sig hørt, inddraget og kan bidrage og deltage aktivt.

I praksis betyder det:

- At vi deler børnegrupperne i mindre grupper
- At vi støtter børnene i at tage kontakt på en god måde og invitere de andre børn til leg
- At personalet tør at sætte egne relationer på spil, at børnene "ses" og holdes af så de føler tryghed, glæde og dermed tør udfolde sig

---

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Pædagogiske læringsmiljøer

Vi arbejder for et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø, som er udgangspunktet for arbejdet med børnenes læring.

Læringsmiljø er et centralt begreb og det er der, hvor børnene indgår i fællesskaber og samspil. Det er ikke bare et sted, men også en proces.

Gennem hele dagen etableres pædagogiske læringsmiljøer med fokus på:

- At tilrettelægge målrettede fysiske muligheder og rammer, som i samspil med de rammer som personalet kan opsætte for at sikre barnets trivsel og tryghed, til sammen skal skabe barnets muligheder for den udfoldelse som er grundlag for positive erfaringer og læring
- Leg
- Planlagte vokseninitierede aktiviteter
- Spontane aktiviteter
- Børneinitierede aktiviteter
- Daglige rutiner

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Det er vigtigt at der er sammenhæng i barnets hverdag og mellem hjemmet og børnehaven. Samarbejdet med forældre omkring børnene og deres trivsel og læring prioriteres højt, og det er i dette felt at der kan skabes det bedste sammenhængende overblik og grundlag for barnets udvikling generelt.

- Vi afholder samtale med forældrene både planlagte og u- planlagte efter behov samt opfølgning af kompetencehjul.
- Info/dialog ved afhentning/aflevering
- Dagens info og plan for ugen noteres på tavlen
- Billeder opsættes på Facebook og Aula hvor forældre kan få et indblik i børnenes hverdag og hvor de kan få en snak med børnene om hvad der sker på billederne. Her skabes en sammenhæng mellem dagtilbud og hjem.
- Et årligt årsmøde og grillaften
- Vi møder forældrene med respekt, forståelse og tålmodighed
- Vi informerer forældre om barnets start og trivsel på dagen, hvis barnet har haft en svær start på dagen
- Opfølgning på kompetencehjulet drøftes med forældrene
- Bestyrelsen er aktiv bindeled i samarbejdet mellem forældre og børnehave

---

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Uagtet om et barn befinder sig i en udsat position på den ene eller den anden måde, så har alle børn behov for stimulering. Alle børn kan have behov eller særlige behov som skal understøttes.

Enkelte børn kan i kortere eller længere tid, og af forskellige årsager, befinde sig i en udsat position. Dette medfører at der er behov for mere opmærksomhed, samt særlig fokus og indsats i en kortere eller længere periode.

Opmærksomhedspunkter:

- Alle børn har særlig behov i større eller mindre grad
- Der kan være børn som har brug for mere opmærksomhed i kortere eller længere perioder
- Med det kendskab vi har til det enkelte barn arbejder vi målrettet og kontinuerligt på at styrke barnets kompetencer indenfor nærmeste udviklingszone
- Vi observerer børnenes fremgang og udfordringer i hverdagen og bruger vores viden og erfaringer konstruktivt i vores arbejde med at fremme barnets udvikling
- Vi afdækker barnets kompetencer og udfordringer og arbejder på at styrke kompetencerne og støtte hvor der er udfordringer. Vi udvælger fokusmål i vores arbejde for at målrette indsatsen og følge op på effekten af den pædagogiske indsats.

Forældre altid velkomne til at søge sparring og råd omkring deres barn og barnet i familien.

- Vi samarbejder med høre/talepædagog, psykologer, synskonsulent, socialrådgiver, hjemmehøjsker, fysioterapeut og sundhedsplejer m.fl.
- Vi arbejder ud fra en bevidsthed om, at samspelet mellem voksen og barn er særligt betydningsfuldt. Anerkendelse, rummelighed, sårbarhed og særlig omsorg er centrale elementer.
- Vi arbejder på, at alle børn oplever at være en positiv del af børnefællesskabet
- Vi samarbejder åbent og respektfuldt med forældre

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Læringsdelen fremmes, når der er en fælles pædagogisk forståelse mellem skole og børnehaven af, hvad det vil sige at være parat til overgangen.

Den pædagogiske indsats for de kommende skolebørn, udgør i høj grad at understøtte lysten og modet til at lære, til at opleve og til at tilegne sig positive sociale erfaringer. Skolen har udarbejdet et skema, som anvendes af børnehaven, dette kan være med til at klarlægge barnets udvikling i forhold til skoleparathed.

- Børn fra de 2 øvrige stuer starter i førskolegruppen ca. 1 år før de deres skolestart
- Vi har fokus på at styrke det enkelte barns færdigheder, sociale kompetencer og evnen til at indgå i fællesskaber

Vi arbejder bevidst og målrettet med værdier i/for fællesskabet, det er blandt andet: i de pædagogiske aktiviteter at lege støtter barnet i at forstå en opgave, modtage en kollektiv besked, vente på tur, kunne stå i en kø, kunne indgå i fællesskab, kunne håndtere konflikter og løse dem. Vi veksler på det pædagogiske plan med at gå foran, ved siden af og bagved barnet, alt efter hvad der er behov for i situationen og hvor langt barnet er i processen.

- På Løvestuen (førskolegruppen) gør vi meget for at skabe et læringsmiljø, som har til formål at forberede børnene på overgangen til skole. Vi arbejder med at skabe børnefællesskaber med fokus på relationer børnene i mellem, et miljø hvor børnene tør udfordre sig selv, stå frem foran andre og tage hensyn til hinanden.
- Vi besøger skolen 3 gange, hvor vi er med i undervisningen fra kl. 8 til 12. Den sidste gang vi er på skolen, får børnene besked om hvilken base de skal gå på
- For de børn som skal i Toftlund Distriksskole er der 3 partsmøder på skolen. Her deltager stuepædagogen, forældrene og skolen og informationer om barnets deles med skolens personale.
- Vi har et tæt samarbejde med Toftlund skole, - hvor børnene besøger skolen 3 gange i maj, så barnet har et mindre kendskab til skolen, før barnet starter i august måned.

Der udover samarbejder vi med Agerskov Kristne Friskole, hvor vi har 3 parts-samtale, (afleveringsmøde til skolen, hvor der sidder repræsentanter fra skole, forældre og børnehaven).

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

For at optimere et stimulerende pædagogisk og nærværende læringsmiljø, anvendes mulighederne i det lokale nærmiljø. Vi tilstræber et samarbejde med allerede eksisterende partnere, men ind tænker også øvrige aktuelle muligheder, f.eks. aftale om frivillige.

- Vi samarbejder med ældrecentret Toftegården, hvor børnene går Lucia og slår katten af tønden
- Vi bruger vores lokale kirke, særligt til jule og påske gudstjeneste. Her får børnene indblik i traditioner hvorfor vi holder jul og påske
- Vi benytter Musik og Teaterhøjskolen, det lokale bibliotek og biograf. Her får børnene et indblik i det kulturelle liv i byen. Omvendt benytter Musik og Teaterhøjskolen også vores hus til koncerter og interview
- Vi samarbejder med Handelsstandsforeningen hvor vi pynter juletræ i byen med pynt som børnene selv har lavet. Juletræet bruges til juletræsfest for hele byen.
- Børnene fra førskolegruppen har f.eks. arbejdet med et emne omkring ”Min by”, hvor en mindre børnegruppe besøgte 15 forskellige butikker i byen.
- Vi benytter os af den lokale skov og spejderhytten, hvor børnene får sanselige oplevelser i naturen
- Vi deltager i arrangementet ”Sommer i By” sammen med byens øvrige institutioner og skole. Vi slutter ved Toftegården med fællessang og aflevering af medbragte blomster til de ældre borgere. Her skabes rammer som bidrager til, at børnene kan få en følelse af fællesskab på tværs af borgere i byen. Musik og Teater højskolen bidrager med musik undervejs
- Vi samarbejder med genbrugspladsen, så børnene får kendskab til genanvendelse og bæredygtighed

---

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Arbejdet med fysisk , psykisk og æstetisk børnemiljø

Med etablering af pædagogiske læringsrum integreres også børnemiljøet i form af udarbejdelse af børnemiljøvurdering, hvor børnenes perspektiv inddrages og efterfølgende drøftes i personalegruppen med henblik på beslutning om fælles løsninger.

I det daglige arbejdes konkret med børnemiljø ud fra:

- At børnene inddrages med deres perspektiver på de forskellige læringsrum og deres aktive deltagelse for at gøre rummende indbydende, stimulerende og give lyst til fordybelse, bevægelse og stille lege. Både børnenes udsagn og ønsker, samt personalets oplevelser af børnenes interesser og motivation i leg og aktivitet i læringsrummene, benyttes til refleksion hos personalet og til at skabe fokus på optimering af børnemiljøet og læringsrummene.
- At børnene ofte leger og arbejder i mindre grupper i løbet af hele dagen, for at reducerer støj. Huset, legepladsen og nærmiljøet indbyder til leg i mindre grupper, hvor alle rum bliver inddraget og læringsrummet kan ændres alt efter børnenes interesser.
- At bruge nogle ressourcer på en ”overbliksvoksen” om eftermiddagen, som hovedsageligt skal varetage overblikket i gangarealerne og sørge for støtte i børnenes lege, så disse forstyrres mindst muligt af den uro som opleves sidst på dagen
- At personalet er opmærksomme på det psykiske børnemiljø, som dagligt bliver observeret og italesat sammen med børnene for at forebygge mobning og i stedet inkludere udvikle erfaringer med gensidig respekt, tolerance og accept af forskelligheder

---

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Alsidig personlig udvikling

Dagligt og hele dagen igennem fokuseres der på den alsidige personlige udvikling. Vi stræber efter at børnenes deltagelsesmuligheder til stadighed udvides, og efter at fastsætte rammer hvor barnet kan øve sig i, at mestre dannelsespotentialer.

Vi understøtter dette læringsmiljø ved at :

- Arbejde med engagement, livsduelighed, gå på mod og deltagelseskompetence
- Give plads til fordybelse som bidrager til motivation, nysgerrighed, vedholdenhed og koncentration
- Børnene leger i mindre grupper. Det giver ofte mening for børnene at deltage aktivt i legen og gøre sig erfaringer med sociale positioner
- Voksne inviterer børnene til at udtrykke sig og giver børnene medbestemmelse, så de mærker at de er betydningsfulde og medskabende
- Børnene skal støttes og vejledes i at udtrykke følelser og håndtere konflikter hensigtsmæssigt, så de vokser og ikke mister gåpåmodet
- Støtte børnene i deres tillid til egne valg og beslutninger
- Støtte børnene ved at implementere nøgleord som selvværd, selvtillid, selvhjulpenhed i praksis:

Alsidig personlig udvikling hænger sammen med ordene *selvtillid og selvfølelse/selvværd*

Hvor selvtillid er en ensidig styrke der afhængig af, at barnet får ros for den måde det handler på og på præstationer i given situation.

Vi vægter at børnene bliver så selvhjulpen som muligt ved at give dem tid for at øve sig i at kunne selv, ved at opfordre dem

Selvfølelse/selvværd er mere alsidig og beskriver at barnet er værdi i sig selv, for det menneske det er og ikke nødvendigvis skal præstere noget for at blive elsket, anerkendt eller respekteret. Men fordi, at hvert menneske er unikt.

Vi støtter udvikling af barnets selvværd gennem det at have tilknytning til nære omsorgspersoner og oplevelsen af at være værdsat. Eks.: "god morgen Peter" som en påskønnelse til at barnet følger sig set og mødt".

Alsidig betyder også at barnet får mulighed for at benytte de mange kompetencer i sin udvikling på vej til, at opleve sig selv som "Helt menneske"

Selvhjulpenhed udgør den egenskab, at kunne hjælpe sig selv, være uafhængig af andre hjælp

---

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Social udvikling

I børnehaven ønsker vi at hjælpe børnene til så stor social opmærksomhed som muligt, og at støtte og udvikle deres sociale kompetencer, så de bevarer deres interesse for at lege, fordi vi i legen og samspelet ser det største og gladeste udviklings og læringspotentiale og den største motivation.

Gennem legen får børnene mulighed for at afprøve/øve sig i mange ting. Gennem leg finder man ud af hvad man kan lide, hvad man er god til og hvad man kan bidrage med og dele med andre. Gennem legen opstår de vigtige relationer og venskaber.

Børnenes sociale kompetencer udvikles i fællesskab med andre mennesker i relationer, venskaber, grupper og kulturer, hvor de vigtigste elementer er empati, evne til tilknytning og sociale færdigheder. Sociale kompetencer er nøglen til fællesskabet, hvor børn har mulighed for at udfolde sig, i leg, i samarbejde med andre om at løse opgaver og realisere deres drømme.

Vi gør meget ud af at skabe en kultur i børnehaven, der giver plads til forskellighed og plads til, at alle kan bidrage værdifuldt og relevant til fælles lege, aktiviteter og samvær.

Altså et inkluderende miljø som rummer:

- Imødekommende, positive og rummelige voksne der opmuntre og møder børn positivt, værdifuldt og støtter på alle måder når børnene opøver deltagelse i sociale fællesskaber

Særligt børn i udsatte positioner er afhængige af, at det pædagogiske læringsmiljø opfatter forskelligheder som en ressource, at vi arbejder forskelligt med de forskellige børn, og at vi understøtter muligheden for deltagelse og medindflydelse med stor forståelse og på mange forskellige måder.

Vi møder jævnligt børn, der i en periode er sårbare af den ene eller anden grund, de vil dermed være i udsatte positioner. De voksnes opgave i det pædagogiske felt er at gå foran, ved siden af og bagved barnet, alt efter behov og hjælpe til en positiv kontakt til andre børn og dermed oplevelsen af succes, glæde, fællesskab, gode lege og glade venner.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Kommunikation og sprog

Kommunikation og sprog er både det sagte og usagte. Børnenes stemning, følelser, overskud, deltagelse/ikke deltagelse og meget mere er også kommunikation og sprog som skal høres og inddrages i tilgangen til børnene.

Personalet er nysgerrige på børnene og er indstillet på at lytte til børnenes kommunikation og sprog på alle niveauer, og at bruge deres forståelse aktivt og positivt i understøttelse af børnenes sproglige og personlige udvikling.

Vi tilrettelægger læringsmiljøer, der understøtter børnenes kommunikative og sproglige interaktioner, da det er grundlæggende for børnenes sprogtilegnelse. Når børn begynder at forstå sammenhængen mellem f.eks. kropssprog, mimik og en varieret og korrekt tale opøves evnen til at anvende sproget, så det passer i forskellige situationer og øger muligheden for at blive forstået.

Den generelle og kontinuerlige indsats vægtes ud fra:

- At alle former for kommunikation og sprog udtrykker behov, stemning, humør, overskud, følelser og forståelse af sig selv om omverdenen
- At voksne er oprigtige, indlevende og nysgerrige sproglige rollemodeller

- At de voksne er tydelig i deres kommunikation, både verbalt og nonverbalt
- Der arbejdes med , tale-, skrift-, krops – og billedsprog samt dialogisk læsning
- Betydningen af at der er rum og tid til at lytte, være nærværende og indlevende i det børnene er optagede af og samtidig give plads til at sætte ord på det, der sker i forbindelse med rutine situationer og aktiviteter. Vi støtter børnene i at udvikle deres danske ordforråd og i at forstå de begreber og regler, der gælder for det talte sprog.
- Det digitale medie som et redskab for læringsrum for kommunikation

---

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Når børn inviteres og støttes til at bruge kroppen aktivt, lægges et fundament for gode betingelse for fysisk og psykisk trivsel. Læringsmiljøet skal invitere til at børnene erhverver sig kropslige erfaringer med udgangspunkt i lyst og nysgerrighed.

Et fleksibelt læringsmiljø rummer eksperimenterende muligheder og skaber en øget betingelse for at alle børn kan udforske måder at bruge kroppen på.

- Det er vigtigt at børnene bruger og oplever med hele kroppen og sanser for at understøtte deres almene udvikling. Vi tilrettelægger læringsmiljøer som sikre at børnene tilbydes fysiske udfordringer passende til deres nærmeste udviklingszone.
- Vi opfordrer børnene til at gøre så mange ting som muligt selv-, tage tøj på, dække bord, løse små praktiske opgaver i hverdagen osv. hvilket styrker børnenes fornemmelse for deres krops muligheder. Her øves i høj grad også børnenes selvhjulpen hed.
- Børnenes finmotorik øves ved, at de blandt andet tegne, klippe, sætte perler på bræt, male, syr og spise osv.
- Fokus på at børnene øver både deres grov- og finmotorik, og vi tilbyder børnene oplevelser i børnehaven og i naturen eller i lokalområdet, hvor de kan gå, løbe, klatre, gå balance, hoppe og på alle måder bruge deres krop på forskellige underlag. Derudover får børnene mulighed for at få sanselige oplevelser i naturen, herunder føle, smage, se og dufte.
- Vores legeplads, fællesrum, kuglebad, puderum og øvrige rammer giver rig mulighed for kropslig udfoldelse, hvor der gives plads til børnenes egne spontane aktiviteter og lege og de kan udfordre deres sanser og deres grov motorik styrkes
- Fokus på at give plads og rum til børnenes risikofyldte leg, hvor børnene lærer deres egen kropslige muligheder og begrænsninger i fysisk aktivitet. Derudover har vi

fokus på at børnene lærer deres egne og hinandens grænser gennem kropssprog og verbal kommunikation.

- Vi er opmærksomme på at skabe rolige forhold i dagligdagen som fremmer muligheden for at børnene også kan bearbejde oplevede sanser og finde kontakt til sig selv

---

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Vi har fokus på at også de voksnes undren og nysgerrighed kan vække og styrke børnenes nysgerrighed og motivation. Dette er et af udgangspunkterne i vores arbejde med natur, udeliv og science.

- Vi tilrettelægger oplevelser som vækker børnenes nysgerrighed og lyst til at udforske naturen og få erfaring med naturen
- Vi er bevidste omkring affaldssortering, genanvendelighed, spild, forbrug med mere og på at give børnene kendskab til miljøet og lære hvad der hører til i naturen og hvad der ikke gør. Herunder bidrager vi til at give dem nogle gode vaner til, hvordan man opfører sig og behandler naturen. Vi er opmærksomme på og følger børnenes initiativer og interesser for naturen, så vi vækker og bevarer børnenes nysgerrighed og lyst til at udforske naturen.
- Vi arbejder med Grønne Spire
- Førskolegruppen sorterer affald, hvor børnene får kendskab til begrebet og forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling
- Vi er ude i alt slags vejr, hvor børnene kan føle og mærke på sin egen krop hvordan regn, sne og sol føles og hvad man kan bruge de forskellige elementer til
- Vi bruger den lokale skov-og spejderhytte, hvor børnene kan bruge deres krop og sanser i naturen
- Vi bruger vores legeplads, hvor børnene kan udforske blomster, insekter, planter sand og vand. Lytte til naturens og dyrelivets lyde med mere

- Børnene undersøger og eksperimenterer selv med forskellige elementer og blandingsforhold når de for eksempelvis leger med sand og vand.
Derudover har vi brugt legepladsen som læringsrum for princippet: Fra jord til bord. Vi har plantet ærter, jordbær, majs og tomater, som børnene har haft mulighed for at spise af.
- Snakker om de forskellige, dyr, planter og årstider og hvad der er kendetegnet ved dem hver især
- Vi bruger naturen i kreative processer, hvor vi bruger naturens materialer til kreative projekter
- Vi bruger legepladsens bålplads til hygge og læring omkring hvordan man agerer omkring et bål

---

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Vi tilstræber at skabe og aktivere et grundlag med udgangspunkt i børnenes egne ideer, understøtte det eksperimenterende, præsenterer og formidle forskellige kulturelle udtryksformer med mere, som alt i alt skal fremme lysten til at skabe, til at erhverve sig indsigt i forskelligheder og til at erfare hvordan værdier i fællesskabet etableres.

- Børnene indgår i forskellige former for ligeværdige fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrund i relationer og leg
- Vi giver børnene rum og tid til at lade deres fantasi florere i deres lege. At fordybe sig i en leg eller aktivitet er en god mulighed for at fordybe sig i sig selv og i andre.
- Børnene får mulighed for at deltage i kreative aktiviteter, hvor de afprøver mange forskellige materialer og redskaber
- Når vi arbejder med fokusområde på kultur, æstetik og fællesskab, kommer bl.a. barnets alsidige personlige udvikling og sociale kompetencer også i spil. De tilegner sig viden og erfaring om sig selv og andre børn, også på tværs af forskellige kulturer.
- Vi har i løbet af året forskellige kulturelle aktiviteter og traditioner, og vi har fokus på bl.a., fastelavn, jul og påske, hvor vi synger traditionelle sange, klipper-klistrer og fortæller om kultur og baggrund for traditionerne
- Vi tilbyder børnene at afprøve forskellige materialer, når vi f.eks. maler, tegner, klipper
- Vi møder forskellige kulturer med åbenhed, respekt, anerkendelse og accept og støtter barnet i gensidig respekt og accept hinanden imellem
- Igennem æstetiske udtryk, lærer børn at mærke spændinger i kroppen, når de

f.eks. lytter til en spændende fortælling eller ser en sørgelig film. Med perspektiv af indlevelse og engagement er de voksne rollemodeller.

- Vi bruger de kulturelle tilbud der er byen, såsom biblioteket, biografen og tilbud fra Musikhøjskolen. Her oplever børnene, at der findes forskellige udtryksformer.
- Børnene får mulighed for at danne deres egen legekultur gennem den frie leg og understøtte efter behov
- Børnene oplever en kultur der er dannet i institutionen, hvori de oplever at der er regler for dannelse, rutiner og opførsel. Vi traditioner som f.eks. Luciaoptog, hyttetur, folkedans og cykelringridning.
- Vi holder fødselsdage, hvor barnet kan tage noget med hjemme fra til at dele ud, samt vi hejser flaget og synger fødselsdagssang. Barnet kommer i centrum og får en følelse af, at det er deres dag. Børnene er meget opsatte på at dele godter ud til de andre børn.
- Vi holder bedsteforældredag, dette for at få en god kontakt med bedsteforældrene og at de får et godt kendskab til vores hus. På denne måde kan børnene vise deres hverdag og verden i daginstitutionen til bedsteforældrene.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Evalueringskultur

Vi arbejder kontinuerligt på at styrke en systematisk evalueringskultur som skal være med til at understøtte personalets selvkritiske og reflekterende tilgang til tilrettelæggelse og evaluering af den pædagogiske praksis. Det er centralt at personalet bliver bevidste om, får øje på og tænker over praksis og ser alternativer til at styrke eller ændre praksis, hvor dette kan skabe nye og spændende tilgange og muligheder og åbne nye veje.

Evalueringskultur som udformes i praksis:

- Daglige refleksioner omkring læringsmiljøer og praksis, som oftest i form af mundtlig evaluering

- I dagligdagen bruger vi f.eks. fotos, tegninger og fortælling som dokumentation eller baggrund for at tale med børn og forældre om dagens gang. På denne måde inddrages også børn og forældre i vores læreplaner, og giver dem mulighed for at reflekterer over barnets dag i børnehaven.
- Vi udstiller børnenes kunst og kreative projekter, hvor børn/børn/personale/forældre kan snakke om projektet
- Stuemøde for personalet hver 14. dag gruppevis ud fra de respektive børnegrupper. Kontinuerlig status på hvert barns udvikling af personlige kompetencer, kropslige og kognitive liv og læring. Vi anvender skema, smitte-model, kompetencehjul og sprogvurdering som ofte ligger til grundlag for samtaler med forældre og/eller pædagogisk vurdering for efterfølgende indsats.
Udfyldte kompetencehjul på individ eller gruppe niveau som resulterer i "hængekøjer", skaber fokus for fremadrettede indsatsområder
- Børnene medinddrages for at styrke deres medbestemmelse og deltagelsesmuligheder, f.eks. ved at udtrykke deres mening over et spontant eller planlagt forløb
- Vi holder personalemøde af 3 timer pr. gang hver mdr. undtagen juli/december, hvor vi snakker om emner stuerne afvikler eller har haft
- Der afholdes løbende børnemøde hvor vi sammen med børnene drøfter forskellige emner, projekter, og hvordan børnene har det eller hvad der rører sig i hverdagen
- Der er afprøvet 3 punkts model som skabelon for systematisk evaluering på baggrund af konstant reflekterende og analyserende tilgang.
Punkt 1: Tydeliggøre formålet med evalueringen
Punkt 2: Dokumenterer fokus på læringsmiljø og fælles refleksion
Punkt 3: Analyserer dokumentationen og tydeliggøre en retning for den fremtidige praksis.